

A MUNKAVERSENY EDDIGI EREDMÉNYEI ÉS TAPASZTALATAI.

A "Műszaki könyvtárak a műszaki fejlesztésért" elnevezésű egyéves műszaki könyvtárosi verseny január elsejével megindult. A könyvtárosok, mint erről a negyedévi beküldött jelentések is tanuszkodnak, általában komolyan veszik a versenyt és igyekeznek jó munkát végezni. A verseny résztvevőit tekintve, a következő változások történtek: Az IBUSZ szakkönyvtára bejelentette, hogy a versenyből kilép. Bejelentésének jogosságát /raktárhelyiségek teljes hiánya/ megvizsgáltuk, és ennek alapján a versenyből töröltük. A Debreceni Ruhagyár indokolt utólagos jelentkezését viszont elfogadtuk, úgyhogy a résztvevők száma változatlanul 129. Megállapítottuk, hogy a Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Gépgyár műszaki könyvtárát tévedésből osztottuk be a III. csoportba; mivel könyvtárosa nem függetlenített, áttettük a VII. csoportba.

A legutóbbi munkaértekezlet egyik bejelentését a versenyző könyvtárosok többen félreértették /ezért történt pl., hogy a résztvevők kb. 10 %-a nem küldte be negyedéves jelentését/ - így most ismét közöljük a jelentések beküldésének rendjét:

1956. július 25-ig kérjük a féléves munkát magába foglaló részletes, mellékletekkel kiegészített írásos és számszerű jelentést;

1957. január 20-ig kérjük az egész évi könyvtári munka számszerű eredményeit és a második félév munkáját magába foglaló részletes beszámolót.

Az eddigi jelentésekből, ellenőrző látogatásokból megállapítható, hogy a műszaki könyvtárak munkája ebben a versenyszakaszban minőségi változáson megy keresztül. Az eddigi versenyszakaszok eredményeképpen a könyvtárak zöménél ugyanis ma már megfelelő és rendezett feldolgozó munkát /leltárkönyvek, katalógusok, kölcsönzési nyilvántartások/ találunk. Örvendetes, hogy a jelenlegi versenyszakaszban könyvtárainknak ilyen kérdések megoldásával már alig kell foglalkozniuk.

Ezzel párhuzamosan a munka minőségi megjavulását mutatja az is, hogy mind több és több könyvtár végez olyan dokumentációs munkát, amely valóban megfelel a verseny cél-

kitűzéseinek és segíti a műszaki fejlesztés fontos ügyét. Ezen a téren olyan könyvtárak is tudnak már jó eredményeket felmutatni, amelyek az elmúlt években még alapvető problémákkal küzdöttek. /Pl. a Sztálin Vasmű, a Klement Gottwald gyár és a Hűtőgépgyár./ A munka ilyen minőségi javulása nagymértékben megnöveli a könyvtári munka elismerését a vállalatokon belül, sőt remélhetőleg magával fogja hozni a szakkönyvtári munka nagyobb megbecsülését általánosságban is.- Az elismerés szép és jóleső példája, hogy a tervező- és kutatóintézetek elmúlt versenyének első helyezettjét Szebenyi Lászlónét, a Bányászati Tervező Intézet műszaki könyvtárosát, könyvtári munkája elismeréseképpen felettes szerve, a "Szénbányászat kiváló dolgozója" címmel és kitüntető jelvénnel jutalmazta meg.

Általánosságban megállapítható az is, hogy a könyvtárak munkájának fejlődése egyre inkább beleütközik az aránylag korlátozott devizakeretekbe. Ez mind a folyóirat-, mind a könyvbeszerzés terén sok helyen jelentős nehézséget okoz. A magyar szakirodalom beszerzésére előírányzott összeg ugyanakkor általában megfelelő, sőt több helyen az előírányzott kereteket -megfelelő magyar szakirodalom hiányában- nem is tudják elkölteni.

A versenyző könyvtárak ellenőrzése során eddig a következő négy kérdést vizsgáltuk meg alaposabban:

- a/ a külföldi szakirodalom beszerzése és felhasználása;
- b/ ügyrendek, szervezeti szabályzatok, kölcsönzési előírások;
- c/ az OMK központi dokumentációs szolgáltatásainak /műszaki lapszemlék, figyelőszolgálat, témafigyelés, irodalomkutatás/ ismerete és felhasználása;
- d/ a könyvtári propaganda.

E megvizsgált kérdések közül a külföldi szakirodalom felhasználása terén azt tapasztaltuk, hogy általában jól hasznosítják azt, a dokumentációs feltárás mindenütt eredményekkel jár.

Ügyrendje csak nagyon kevés könyvtárnak van, ezek is igen különbözők. A begyűjtött anyag, egyéb tapasztalatok és a szükségletek figyelembevételével a közeljövőben az alközpontok bevonásával, el kell készíteni a műszaki könyvtárak egységes ügyrendjének tipusterveit. Ehhez a munkához ezután is kérjük azokat a könyvtárakat, amelyek ilyen szabállyal rendelkeznek, küldjék meg azokat címünkre.

Az OMK kiadványai felhasználásának vizsgálata során megállapítottuk, hogy a műszaki lapszemlék, a témafigyelő szolgálat és a különféle irodalomkutatások általában igen népszerűek az üzemekben. A figyelőszolgálat anyagát azonban

a könyvtárak legtöbbje nem rendezi, sőt sok helyütt a könyvtárosok sem ismerik ennek az anyagnak az értékét. /Ezzel a kérdéssel jelen számunkban külön cikk is foglalkozik./ Az OMK fordításait általában jónak tartják, de szeretnék, ha a fordítások gyorsabban készülnének el.

A műszaki könyvtárak propagandamunkája még mindig ötletszerű és nem állandó. Bár igen jó példákkal is találkozunk, általában az olvasóforgalom számszerű emelkedése terén a könyvtárak ugyyszólván egy helyben topognak. Rá szeretnénk mutatni arra, hogy a műszaki fejlesztést elősegítő közvetlen munkák során egy pillanatra sem szabad elfeledkezni ennek a munkának a fontosságáról.

A munkaverseny eddigi eredményeit és tapasztalatait részleteiben csoportonként, az egyes könyvtárak munkájának taglalásánál ismertetjük. Beszámolónk természetesen még nem jelent értékelést, inkább csak a módszertanilag értékesebb munkaféleségeket emeljük ki, a már ellenőrzött könyvtáraknál. /Eddig kb. 70 könyvtár munkáját tanulmányoztuk a helyszínen./ Jelen számunkban az I.-III. versenycsoportban résztvevő könyvtárak munkáját ismertetjük. Következő számainkban folytatjuk beszámolónkat. A verseny időközbeni nyilvánosságának biztosítására még munkaértekezleteket is fogunk rendezni. Ezek során a versenyben résztvevő könyvtárosoknak lesz alkalmuk megismerni egymás munkáját és ismertetni saját munkamódszereiket, kezdeményezéseiket.

I. Versenycsoport

Az Általános Géptervező Irodában 7 könyvtári aktívista helyett ma már 21 munkatárs figyeli a könyvtárba beérkező folyóiratokat és azok cikkeiből ismertetőket készít. Prospektuskatalógust készített, bevezette a munkaidő utáni nyitvatartást és a műszaki könyvnapok alkalmával jól sikerült könyvkiállítást rendezett. Jó munkáját bizonyítja, hogy technológiai eljárásokat ismertető "kis előadás"-okat rendez. Január 15-én szocialista szerződést kötött 14 tervezőirodával. A szerződésben résztvevők havonta szakmai értekezleten beszélnek meg közös feladataikat, és megküldik egymásnak dokumentációs kiadványaikat.

Az Általános Épülettervező Vállalat az OMK-tól kért bibliográfiáit kiegészíti saját anyagával és azokat nagyon jól felhasználja.

Az ÉM Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat szakkönyvtára tulajdonképpen csak a dokumentációs osztály kézikönyvtára. Munkája azonban szorosan kapcsolódik abba a folyamatba, melynek során az ÉDNYV máris az Építésügyi Mi-

nisztérium felügyelete alá tartozó tervező- és kutatóintézetek szakkönyvtárainak hálózati alközpontjává vált. E munka során az ÉDNYV igen jó eredményeket ért el és mint hálózati alközpont, sok jó példát szolgáltatathat a már működő, jövőben megalakuló egyéb alközpontok működéséhez.

Az Erőmű Tervező Iroda állományának kétharmad része idegen nyelvű; dolgozóinak háromnegyed része rendszeres olvasója a könyvtárnak. Munkáját hátráltatja, hogy a devizacsökkentés folytán évek óta járó, és eddig jól felhasznált külföldi folyóiratokat törölték ez évi megrendeléséből.

A Fémipari Kutató Intézet sok szóbeli fordítást végez az intézet munkatársainak kérése alapján. A timföldgyárak és alumíniumkohók kérdéseivel foglalkozó cikkek kivonatait rendszeresen megküldi az érdekelt üzemeknek.

A Hőtechnikai Tervező Intézet műszaki könyvtára sok bibliográfiát és irodalomkutatást őriz. Felhívtuk -és ez több más műszaki könyvtárra is vonatkozik- hogy ezekről készítsen tárgyszavas katalógust, illetve kimutatást. Az összes beérkező külföldi folyóiratok cikkeinek címeit lefordítja, ezeket havonta összesített jegyzékben, sokszorosítva adja ki és juttatja el minden olvasójához.

A KPM Központi Dokumentációs Szolgálat igen jó munkatervet és ügyrendet készített. "Központi Dokumentációs Értesítő" címen havonta 500 példányban 24 oldalon adja ki a tárcát érdeklő legújabb fordítások, folyóiratcikkek és új könyvbeszerzések szakosított jegyzékét, melyet az e tárgykörben megjelent új magyar szakkönyvek bő ismertetésével egészít ki.

Mint alközpont, elkészítette a KPM-hez tartozó vállalatok részére 1956-ban járó külföldi folyóiratok központi címjegyzékét. Külön űrlapot szerkesztett, melynek alapján az első negyedévben 400 folyóiratcikkre hívta fel a minisztérium dolgozóinak figyelmét.

A Könnnyüipari Minisztérium Bőr-, Cipő- és Szőrmeipari Igazgatósága műszaki könyvtárának még alapvető feladatokat kell elvégeznie. Azok közé a kevesek közé tartozik, ahol a szabályszerű leltárkönyv, katalógusok és nyilvántartások megteremtése még a fő feladat. Természetesen munkája értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a többi könyvtárhoz viszonyítva, jóval hátrányosabb helyzetből indult el.

A Mezőgéptervező Iroda 35 folyóiratát 60 olvasó között körözi. Megállapítottuk, hogy jó munkát végez. A köl-

csönzési időt két hónapban határozta meg, ugyanakkor előírta, hogy egy olvasónál egy időben csak öt kölcsönzött mű lehet.

A Papiripari Kutató Intézet műszaki könyvtárának dokumentációs munkája teljesnek mondható. Folyóiratcikk dokumentációjáról, melynek összeállításában az intézetnek ugyyszólván minden munkatársa résztvesz - a legközelebb, külön cikkben fogunk beszámolni. Bibliográfiáit, melyet szintén alaposság és hibátlan forma jellemez "Hirek-közlemények" című rovatunkban soroljuk fel. Eddigi munkája minden tekintetben igen jónak mondható.

A Ruhaipari Tervező Váll. műszaki könyvtára jól fogja össze a ruhaipari vállalatok szakkönyvtárosaikat, részükre a Debreceni Ruhagyárban negyedévi könyvtárosi értekezletet rendezett, melyet üzemlátogatással és könyvankéttal is egybekötött. A budapesti ruházati vállalatok műszaki könyvtárosaik részére díjtalan német nyelvtanfolyamot szervezett. Jó dokumentációs munkát végez. A Ruhaipari Technikum hallgatóit ellátta a szakmai dolgozataikhoz szükséges műszaki irodalommal. Külön munkaversenyt szervezett a ruhaipari vállalatok könyvtárosaik részére.

A Vasipari Kutató Intézet minden dolgozója a műszaki könyvtár beiratkozott olvasója. A könyvtáros átvette, ellenőrizte és rendezte a volt GITI könyvtárának anyagát.

A Vegyiműveket Tervező Vállalat csoportjában a legjobb elemző statisztikát készíti munkájáról. Havonta egyszer kiadja folyóiratszemléjét és új beszerzéseinek jegyzékét. Igen tetszetős kis "tasakbibliográfiákat" készített az alábbi tárgykörökből:

"Barnaszénkátrány feldolgozása";

"Fenoszolván eljárás";

"Ammónia előállítás gázvizből".

A Villamosforgógép Tervező Iroda igazgatója négyoldalas utasításban fektette le a műszaki könyvtáros jogait és kötelességeit. Igen érdekes ugynevezett "folyóiratpatronálási" rendszert vezettek be, melynek során 28 folyóirat részére az igazgatói utasítás patronálót nevezett ki, akik - a műszaki könyvtáros által kiadott útmutató /címfelvételezési, osztályozási, stb./ alapján - az irodát érdeklő folyóiratcikkekről kivonatokat készítenek és ezt a könyvtár katalógus formájában bocsátja az érdeklődők rendelkezésére.

II. Versenycsoport

Az Autóközlekedési Tudományos Kutató Intézet műszaki könyvtára megnyitotta új olvasószobáját, ahol az ünnepélyes nyitáskor előadást rendezett a legújabb autótípusokról. Havonta kb. 100 - 120 folyóiratcikk-címet tartalmazó "Jegyzéket" ad ki 65 példányban.

A Bányászati Kutató Intézetben a könyvtári és dokumentációs munka új szervezeti formák között épült ki; új helyiséget kaptak, és részletes ügyrendet dolgoztak ki. Az Intézet dolgozói részére "Tájékoztató Szolgálat"-ot adnak ki.

A Bányászati Tervező Intézet műszaki könyvtárának könyvtárosa igen széleskörű munkát végez, állandóan rendez kiállításokat és fordít. Elérte, hogy minden műszaki dolgozó olvasója a könyvtárnak. A címfordítások részére külön borítólapokat készítettett. 10 osztálykönyvtárat létesített. Kéthetenként "Dokumentációs gyűjtemény"-t ad ki, kéthavonként pedig sokszorosított formában terjeszti legújabb beszerzéseinek jegyzékét.

Az Építéstudományi Intézet több építésügyi kutatóintézettel és tervezőintézettel közösen résztvesz az "Építőipar, Építőanyagipar" című dokumentációs tájékoztató szerkesztésében. Ez a "Tájékoztató" ma a legjobb ilyen irányú vállalati kiadványnak mondható.

A Hiradástechnikai Ipari Kutató Intézet műszaki könyvtára elkészítette az iparigazgatósághoz tartozó 14 vállalat külföldi folyóiratainak 1956. évi központi címjegyzékét és azt sokszorosítva megküldte az érdekelteknek. Megtette az első lépéseket iparági dokumentációs alközponttá fejlődésben.

A KGM Tervező Iroda tudomásunk szerint jól működő szakkönyvtára nem küldte be jelentését, így munkájáról ez alkalommal nem tudunk beszámolni.

A Műszaki Könyvkiadó szakkönyvtárának a kiadásra kerülő művek kijelölése és előkészítése terén különleges feladatai vannak, amelyeket a könyvtár dolgozói jól oldanak meg. A könyvtár vezetője a külföldi szakirodalom alapján ujitást nyújtott be "Klisék mellétördelésének elhagyása, új kötési módszerrel" címen. A Vállalat kiadásában megjelent "Az építészet története" című mű már ezzel az eljárással készült. Tartalomjegyzék fordításokat és könyvismerttetéseket készítettek.

A Mélyépítési Tervező Vállalat szakkönyvtára a legpontosabban és leglelkiismeretesebben elkészíti a műszaki irodalom alapján készült ujitások és megtakarítások nyilván tartását. Az első negyedévben így módon 49,391.000.- Ft. értéket takarítottak meg a vállalat dolgozói a műszaki könyvtár szolgáltatásainak jó felhasználásával. Forgalmáról és szolgáltatásairól grafikonos kimutatásokat készít. Bibliográfiát készített "Ozmotikus talajszilárdítások technológiája" címen /113 adattal/ és a "Rádióaktív izotópok"-ról /57 adattal/.

Az Optikai és Finommechanikai Központi Kutató Laboratórium szakkönyvtárosa patronálja a váci Fotokémiai Kutató műszaki könyvtárát. Bibliográfiái: "Az optikai kép élessége" /50 adat/; "Az optikai kép feloldása" /96 adat/; "Az optikai kép kontrasztossága" /41 adat/; "A tudományos kutatás szervezése és módszerei" /49 adat/; "Az optikai-finommechanikai ipar fejlődése a külföldi országokban" /66 adat/. Dokumentációs munkája igen alapos.

A Szerszámgépfejlesztő Intézet műszaki könyvtárát nem ellenőriztük, jelentést nem küldött, így ez alkalommal nem tudjuk munkáját ismertetni.

Az UVATERV I. műszaki könyvtára a Magyar-Szovjet Barátsági Hónap alkalmával szovjet anyagából jól sikerült kiállítást rendezett. Heti kiadványában "Szakirodalmi Tájékoztató"-ban, 61 féle külföldi lapot tár fel.

Az UVATERV II. szakkönyvtára munkaerő hiányra hivatkozva, több fontos munkát nem végez, /folyóiratkörözés, megtakarítások/. Az első negyedévben a következő címen állított össze bibliográfiákat: "Vasuti felvételi épület" /80 adat/; "Prepaktbeton" /24 adat/; "Takarékos állványozás - zsaluzás" /200 adat/.

A Vizgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet műszaki könyvtára bár jelzi, hogy olvasói 17 ujitást készítettek szakirodalom alapján, de nem sorolja fel azok pontos adatait /ujító, miből ujitott, ujitás címe, megtakarítás összege/. A jövőben e téren törekedjék pontosabb munkára.

Az ÉM Középülettervező Vállalat kéziratban elkészítette a Magyarországon megjelent és az építészettel foglalkozó művek és folyóiratcikkek bibliográfiáját. A két kötetre tervezett kiadvány 6000 könyvcímet és 7000 folyóiratcikket tartalmaz. Témakatalógusából elkészítette a "Sportlétesítmények" című sokszorosított bibliográfiát és azt megküldte a rokon tervezővállalatoknak.

III. Versenycsoport

A Diósdí Csapágygyár műszaki könyvtárának munkájáról -jelentés hiányában- később fogunk beszámolni.

A DIMÁVAG szakkönyvtárának havonta 650-700 olvasója van, ezeknek 90%-a műszaki. Ez egyuttal rámutat a könyvtár legfontosabb további teendőjére: az olvasóforgalom emelésének és a fizikai dolgozók olvastatása fokozásának szükségességére./Ehhez természetesen külön olvasóhelyiségre is szükség van/. A lehetőségeket figyelembe véve a könyvtáros igen jó munkát végez. A vállalat vezetősége elősegíthetné a műszaki információs munkát egy mikrofilm leolvasó beszerzésével.

Az Északdunántúli Áramszolgáltató Vállalat műszaki könyvtára 5 igazgatósági könyvtárosait is összefogja, de ezt a kapcsolatot a jövőben el kell mélyítenie. Feltűnő, hogy az üzem dolgozóinak igényeit egyébként jól kielégítő könyvtárnak nincs írógépe, és így katalógusait kézirással készíti.

A Ganz Vagongyár műszaki könyvtára a műszaki továbbképző körrel és az üzemi bizottsággal karöltve felszabadulásunk 11. évfordulója alkalmából kiállítást rendezett a gyár történetének és az ujitómozgalom fejlődésének bemutatására. Helyes az a terve, hogy a közeljövőben néhány üzemrészben műhelykönyvtárakat állít fel, az osztályokon már működő kis-könyvtárakhoz hasonlóan. Ez lenne az első lépés a fizikai dolgozók megnyerése irányában.

A Goldberger Textilművek I. u műszaki könyvtárosa egész állományát katalogizálta. A kölcsönzési határidőket be nem tartó olvasókat felszólította, a felszólításnak eleget nem tevő kölcsönzők listáját átadta a jogügyi osztálynak.

A Fémáru- és Szerszámgépgyár új könyvtárosa a szak-szervezeti könyvtárat is kezeli. Műszaki könyvtárosi munkáját még nem vizsgáltuk meg, és mivel jelentést sem küldött, értékelésére később kerül sor.

A Debreceni Gördülőcsapágygyárban a szakirodalom alapján 1956. első negyedévében a dolgozók 552.000 forint évi megtakarítást jelentő ujitásokat nyújtottak be. Az itt folyó könyvtári munka fejlődésének bizonyítására érdekességgént idézzük a párttitkár, az üb. elnök és a DISz titkár aláírásával beküldött jelentés négy záró adatát: Az állománygyarapítás 1955 hasonló időszakához viszonyítva 315 %. A beiratkozott új olvasók száma, 1955 hasonló idő-

szakához viszonyítva 577 %; a kölcsönzött kötetek száma 1955 hasonló időszakához viszonyítva 177 %; az olvasóforgalom 1955 hasonló időszakához viszonyítva 159 %.

A Gheorghiu Dej Hajógyár műszaki könyvtára új helyiségbe költözött. Munkájáról -jelentés és ellenőrzés hiányában- más alkalommal számolunk be.

A Hidépítő Vállalat műszaki könyvtára folyóiratait leltározta, és eredményes könyvvásárokat rendezett.

A Kábel és Sodronykötélgyár könyvtárosa szakkatalógusát 85%-ban átdolgozta az ETO rendszer alapján. Negyedév alatt 76 dolgozót személy szerint értesített 437 folyóirat-cikkről. Részt vesz a gyár alapfoku- és továbbképző tanfolyamai anyagának elkészítésében. /Brosura szerkesztés./

A Kistext műszaki könyvtáráról adatok hiányában más alkalommal számolunk be.

A Kőbányai Gyógyszerárugyár műszaki könyvtárosa folyamatosan dokumentálja a legújabb gyógyszerkészítmények hirdetéseit.

A Lámpagyár műszaki könyvtárosának propagandamunkája igen jó, ennek eredményeképpen a fizikai dolgozók és az összes olvasók számának aránya a többi üzemekhez viszonyítva, igen kedvező. Az első negyedévben a könyvtárat igénybevevő olvasóknak mintegy 45 %-a munkás volt.

A Magyar Gyapjufonó és Szövőgyár műszaki könyvtára bevezette a külföldi folyóiratcikkek kivonatolását, a fordítások, szabadalmak és témafigyelő feldolgozását és kölcsönzését.

A Salgótarjáni Acélárugyárban a műszaki könyvek propagandáját a kulturotthon szakszervezeti könyvtára és az üzemi műszaki könyvtár együtt végzi. Hiba, hogy a műszaki könyvtár 131 rendszeres olvasója között csak két fizikai dolgozó van.

A Transzvill könyvtárbizottsága havonta rendszeresen ülésezik. A műszaki könyvtáros 350 külföldi prospektust rendezett és osztályozott.

A Tatabányai Szénbányászati Tröszt központi műszaki könyvtára 21 aknakönyvtár összefogását, szakirodalommal és katalógusokkal való ellátását is végzi. Széleskörű és a termelést közvetlenül segítő dokumentációs munkát folytat. A könyvtáros fordításokat is készít. Többek között érdekes

bibliográfiát állított össze "Világító plakát készítése propaganda célra" címen 35 adattal. Katalóguskartonjait példás pontossággal készíti, nagyrészt ennek köszönhető, hogy az aknakönyvtárakban is kifogástalan decimális szakkatalógusokat találunk.

Az Ujpesti Gyapjuszövőgyárban a szakszervezeti könyvtár és a műszaki könyvtár közös vezetés alatt áll. A műszaki könyvtár állományának régi könyveit 50 %-ban rekatalogizálták.

- x -

A IV - VII. versenycsoportokban résztvevő könyvtárak munkájának rövid ismertetésére legközelebbi számunkban fogunk kitérni.

Szabolcska Ferenc - Balázs Sándor

A Műanyagipari Kutató Intézet pártvezetőségének levelét közli a Szabad Nép május 21-i száma "Az aprólékos megköötöttségek nálunk is akadályozzák a munkát" címen. A levél egy része műszaki könyvtári kérdésekkel is foglalkozik, és megállapítja: "Az is megესik, hogy a folyóirat-vásárlásra még van külföldi devizakeretünk, de könyvvásárlásra már nincsen. Ez arra csábit, hogy ha nem tudjuk megrendelni a szükséges könyvet, megrendeljük a kevésbé fontos folyóiratokat." Ezután helyesen állapítja meg, hogy "A tulzott aprólékos megköötöttségek, amelyek eredetileg a takarékoságot célozták, nem egyszer pazarláshoz vezetnek."